

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานสถานศึกษาประจำอำเภอโพธิ์ไทรงาม จังหวัดเวียงจันทน์ โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานสถานศึกษาประจำอำเภอโพธิ์ไทรงาม จังหวัดเวียงจันทน์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็นสองระยะ คือ

การวิจัยระยะแรกเป็นการเก็บข้อมูลในเชิงคุณภาพ เพื่อตรวจสอบกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีให้เหมาะสมกับบริบทสังคมประเทศลาว ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลในโรงเรียนเป้าหมายสามโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดละหนึ่งโรงเรียน คือ โรงเรียนประถมสมบูรณ์บ้านโพธิ์ (โรงเรียนขนาดเล็ก)โรงเรียนประถมสมบูรณ์โพธิ์ไทรงาม (โรงเรียนขนาดกลาง)และโรงเรียนประถมสมบูรณ์หนองนา (โรงเรียนขนาดใหญ่) โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาใน 3 ด้านคือ เป็นโรงเรียนดีเด่นในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ด้านระบบการบริหารจัดการ และด้านมาตรฐานโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 1 นี้ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชาการ และครูผู้สอนที่สอนอยู่ในช่วงชั้นที่หนึ่ง (ป.1-ป.3)และช่วงชั้นที่สอง (ป.4-ป.5) จำนวน 12 คน ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเองโดยการจดบันทึกการสัมภาษณ์ สังเกตปรากฏการณ์และกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนใช้ภาพถ่ายประกอบบางกิจกรรมของการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งใช้เวลาสามวัน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1 โดยการใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปความเรียง

การวิจัยระยะที่สอง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ผู้บริหาร และข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานสถานศึกษาอำเภอโพธิ์ไทรงาม จังหวัดเวียงจันทน์ ปีการศึกษา 2548 จำนวน 35 โรงเรียน เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 35 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 35 คน และครูผู้สอนจำนวน 294 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 364 คน

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร โรงเรียนได้จากจำนวนประชากรของผู้บริหารทั้งหมดจำนวน 70 คน และได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของครูผู้สอน ตามสูตรของ (Taro Yamane, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยคิดจากจำนวนประชากรของครูผู้สอน 294 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง

169 คน และทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากครูผู้สอน 35 โรงเรียนด้วยการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 239 คน

เครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check- list) และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือเองโดยการศึกษาจากหลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย โดยการนำเครื่องมือที่ตนเองสร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบ ให้คำแนะนำ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้อง ครอบคลุมทางด้านเนื้อหา และความชัดเจนของข้อความนำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ให้ความเห็น และข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลอง (Try out) กับครูและผู้บริหารในเขตอำเภอเวียงคำ จังหวัดเวียงจันทน์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น(Reliability)ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach) (ประยูร อาษานาม, 2541) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด เท่ากับ 0.80

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือเพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ไปยังสำนักงานสถานศึกษาประจำอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดเวียงจันทน์ เพื่อให้ออกหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยส่งแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 239 ฉบับและรับคืนมา 239 ฉบับ แต่เมื่อนำมาตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่รับมาทั้งหมด ปรากฏว่าได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน 231 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 96.65 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check- list) เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน และข้อมูลส่วนตัวหรือสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ค่าความถี่ และค่าร้อยละ (Percentage) ส่วน ข้อมูลได้จากแบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ได้แก่ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนนำมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำใช้โปรแกรม SPSS มาช่วยในการวิเคราะห์ ข้อมูล โดยผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดตามลำดับดังนี้

6.1 การสรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แต่เนื่องจากผู้วิจัยได้ได้ศึกษาปรากฏการณ์จริงจาก 3 ขนาดโรงเรียน คือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างละ 1 โรงเรียน เพื่อตรวจสอบกรอบแนวคิดเชิง

ทฤษฎีให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทสังคมลาวเป็นระยะแรกของการวิจัย ดังนั้นจึงขอเสนอผลการศึกษาลำดับดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากปรากฏการณ์จริง

โรงเรียนขนาดเล็กขนาดกลางและขนาดใหญ่ทั้ง 3 โรงเรียนมีสภาพการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนตามกระบวนการและขั้นตอนของการนิเทศ 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การปฏิบัติการนิเทศ และ 4) การประเมินผลการนิเทศ ซึ่งมีวิธีการในการปฏิบัติแต่ละขั้นตอนคล้ายกัน เช่น

1) การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ ทั้งสามขนาดโรงเรียนมีการประชุมครูทั่วโรงเรียนในระยะภาคต้นปีการศึกษา(กันยายน) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการนิเทศ ข้อมูลที่นำมาศึกษาได้แก่ข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนของนักเรียน ผลการเปลี่ยนแปลงการสอนของครู สิ่งที่ครูต้องการในการนิเทศ

2) การวางแผนการนิเทศ เมื่อทราบปัญหาและสิ่งที่ต้องการในการนิเทศแล้ว ทั้งสามขนาดโรงเรียนได้วางแผนการนิเทศร่วมกันในระหว่างเดือนตุลาคมอีกครั้งหนึ่ง โดยการประชุมสภาโรงเรียนเพื่อกำหนดแผนการดำเนินการนิเทศรวมถึงกิจกรรม เวลาและงบประมาณรับใช้ในการนิเทศ

3) การปฏิบัติการนิเทศ วิธีการที่ทั้งสามขนาดโรงเรียนใช้ในการนิเทศส่วนมากผู้นิเทศจะเข้าร่วมการเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อสังเกตการสอนของครูและแนะนำเป็นบุคคล บรรยายการนิเทศดำเนินไปเป็นแบบกันเอง โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่มีกิจกรรมการนิเทศหลากหลาย เช่น จัดฝึกอบรมครู จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวิชาการ นิเทศเป็นกลุ่ม ให้โอกาสครูได้นิเทศกันเอง

4) การประเมินผลการนิเทศ ทั้งสามขนาดโรงเรียนได้ดำเนินการประเมินผลการนิเทศร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศด้วยการสังเกตการเปลี่ยนแปลงของครูที่ผู้นิเทศได้แนะนำไว้ในแบบบันทึกการนิเทศในเมื่อก่อน สิ่งที่ครูได้ปรับเปลี่ยน ผลการเรียนของนักเรียน การนำผลการประเมินไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น

การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานสถานศึกษาอำเภอโพนโฮง จังหวัดเวียงจันทน์

โรงเรียนประถมสังกัดสำนักงานสถานศึกษาอำเภอโพนโฮง จังหวัดเวียงจันทน์มีสภาพการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนทั้ง 4 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน 2) การวางแผนการนิเทศภายในของโรงเรียน 3) การปฏิบัติการนิเทศ และ 4) การประเมินผลการนิเทศ ซึ่งมีการปฏิบัติแต่ละขั้นตอนดังนี้

1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ โรงเรียนประถมทั้งหมดได้มีการประชุมเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการด้วยการจัดประชุมบุคลากรภายในโรงเรียน ส่วนการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาสิ่งที่ปัญหาและความต้องการมีไม่มากคิดเป็นร้อยละ 37.14 ส่วนประเด็นที่โรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานต่ำสุดคือ โรงเรียนมีวิธีการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศอย่างเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 5.75

2) การวางแผนการนิเทศ โรงเรียนประถมทั้งหมดได้มีการวางแผนการนิเทศโดยการแต่งตั้งคณะรับผิดชอบในการวางแผน มีข้อมูลที่ใช้ในการวางแผน พร้อมเผยแพร่แผนการนิเทศให้ครูทราบ ส่วนการจัดพิมพ์แผนไว้เพื่อประกอบเป็นเกณฑ์ในการปฏิบัติงานคิดเป็นร้อยละ 97.74 ประเด็นที่โรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานต่ำสุดคือโรงเรียนได้ดำเนินการวางแผนไว้เป็นระยะคิดเป็นร้อยละ 42.85

3) การปฏิบัติการนิเทศ โรงเรียนประถมทั้งหมดได้ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนและแจ้งเวลาการปฏิบัติการนิเทศให้ครูทราบ ครูให้ความร่วมมือในการนิเทศ ผู้นิเทศให้กำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศ บรรยายการนิเทศเป็นแบบกันเองการประเมินผลการนิเทศ ส่วนการดำเนินการนิเทศตามแผนที่กำหนดไว้มีน้อยคิดเป็นร้อยละ 37.14 ประเด็นที่โรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานต่ำสุดคือโรงเรียนมีหลายรูปแบบที่ใช้ในการนิเทศคิดเป็นร้อยละ 5.75

4) การประเมินผลการนิเทศ โรงเรียนประถมทั้งหมดได้ดำเนินการประเมินผลการนิเทศร่วมกันด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นความเห็นระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ได้แจ้งผลการนิเทศให้ครูทราบ พร้อมนำผลการนิเทศไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ส่วนการแต่งตั้งคณะกรรมการในการประเมินผลและกำหนดขั้นตอนในการประเมินผลไว้อย่างชัดเจนคิดเป็นร้อยละ 22.85 ประเด็นที่โรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานต่ำสุดคือโรงเรียนได้มีบุคลากรหลายฝ่ายร่วมกันประเมินคิดเป็น ร้อยละ 8.57

การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนประถม สังกัดสำนักงานสถานศึกษาอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดเวียงจันทน์

สถานภาพของผู้ตอบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56.30 มีวุฒิระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงคิดเป็นร้อยละ 68.00 รองลงมาวุฒิการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพคิดเป็นร้อยละ 29.40 และวุฒินอนปริญญาตรีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 0.90 ส่วนใหญ่มีอายุราชการอยู่ระหว่าง 21 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 35.90 เมื่อพิจารณาตำแหน่งหน้าที่ ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอนคิดเป็นร้อยละ 67.70 ผู้อำนวยการ และ รองผู้อำนวยการคิดเป็นร้อยละ 15.20

สภาพปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน

โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษา อำเภอนิเทศ จังหวัดเวียงจันทน์ โดยรวม มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากสูงไปหาคือ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการศึกษา สภาพปัญหาและความต้องการ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ และด้านการประเมินผลการนิเทศตามลำดับ

1) สภาพปัญหาด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ จากผลการศึกษาพบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การจัดทำแผนการสอน/คู่มือของโรงเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งมีปัญหาในระดับมาก รองลงมาคือ การจัดทำเพิ่มข้อมูลของโรงเรียนอย่างน้อย 3-5 ปีย้อนหลังซึ่งมีปัญหาในระดับปานกลาง ส่วนที่มีระดับปัญหาต่ำสุดคือ การจัดทำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแยกเป็นรายชั้นและรายกลุ่มประสบการณ์

2) สภาพปัญหาด้านการวางแผน จากการศึกษา พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีสภาพปัญหาในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาคือได้แก่ การสร้างเครื่องมือหลากหลายในการนิเทศ รองลงมาคือ การสร้างเครื่องมือสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ ส่วนข้อที่มีปัญหาในระดับต่ำสุดคือ โรงเรียนมีปฏิทินเกี่ยวกับกิจกรรมและเวลาการนิเทศ

3) สภาพปัญหาด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า โดยรวมมีสภาพปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีสภาพปัญหาในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับจากสูงไปหาคือได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานนิเทศ รองลงมาคือ การนำใช้สื่อและเครื่องมือการนิเทศหลากหลาย ส่วนข้อที่มีปัญหาในระดับต่ำสุดคือ โรงเรียนมีการบันทึกการนิเทศทุกครั้ง

4) สภาพปัญหาด้านการประเมินผลการนิเทศ จากการศึกษา พบว่า โดยรวมมีสภาพปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีสภาพปัญหาในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงจากสูงไปหาคือได้แก่ การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน รองลงมาคือ การวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากการนิเทศ ส่วนข้อที่มีปัญหาในระดับต่ำสุดคือ การสรุปผลและจัดทำรายงานการประเมินให้ผู้บังคับบัญชาและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ

สภาพความต้องการการนิเทศภายในโรงเรียน

โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษา อำเภอนิเทศ จังหวัดเวียงจันทน์ โดยรวมพบว่า มีสภาพความต้องการในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีระดับความต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากสูงไปหาคือ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ รองลงมา

คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ และด้านการประเมินผล การนิเทศตามลำดับ

1) สภาพความต้องการด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ จากการศึกษา พบว่าโดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีสภาพความต้องการในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากสูงไปหาค่า คือ การจัดห้องสมุด/มุมหนังสือของโรงเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมกรรมการเรียนการสอนมีความต้องการในระดับมาก รองลงมาคือ การสำรวจและประเมินความต้องการของครู ส่วนการจัดทำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแยกเป็นรายชั้นและรายกลุ่มประสบการณ์มีความต้องการในระดับปานกลาง

2) สภาพความต้องการด้านการวางแผนการนิเทศ จากการศึกษาพบว่า โดยรวมสภาพความต้องการด้านการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียนมีความต้องการในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีสภาพความต้องการในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่า ได้แก่ การสร้างเครื่องมือหลากหลายในการนิเทศมีความต้องการในระดับมาก รองลงมาคือ การจัดทำแผนปฏิบัติการเป็นรูปเล่ม ส่วนการจัดทำโครงการนิเทศไว้ชัดเจนมีความต้องการในระดับปานกลาง

3) สภาพความต้องการการปฏิบัติการนิเทศ จากการศึกษาพบว่า โดยรวมมีความต้องการในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่มีสภาพความต้องการในระดับมาก เรียงลำดับจากสูงไปหาค่าได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้มีโอกาสนิเทศกันเองมีความต้องการในระดับมาก รองลงมาคือการนำใช้สื่อและเครื่องมือการนิเทศหลากหลาย ส่วนโรงเรียนมีการบันทึกการนิเทศทุกครั้งมีความต้องการในระดับปานกลาง

4) สภาพความต้องการการประเมินผลการนิเทศ จากการศึกษาพบว่า โดยรวมมีความต้องการในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนมีความต้องการในระดับมากรองลงมาคือคือการสรุปผลและจัดทำรายงานการประเมินให้ผู้บังคับบัญชาและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ส่วนการกำหนดวิธีประเมินไว้อย่างชัดเจน มีความต้องการในระดับปานกลาง

6.2 การอภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลเรื่องการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานสถานศึกษาอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดเวียงจันทน์ ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการวิจัยออกเป็นสามประเด็นคือ ประเด็นแรก เป็นผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน ประเด็นที่สอง เป็นผลการศึกษาสภาพปัญหาในการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน และประเด็นที่สาม เป็นผลการศึกษาสภาพความต้องการการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน

โรงเรียนประถมสังกัดสำนักงานศึกษาอำเภโพนโฮง จังหวัดเวียงจันทน์มีสภาพการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนทั้ง 4 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ ในการนิเทศภายในโรงเรียน 2) การวางแผนการนิเทศภายในของโรงเรียน 3) การปฏิบัติการนิเทศและ 4) การประเมินผลการนิเทศ คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2541) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการนิเทศไว้ดังนี้ 1) สำรวจความต้องการ 2) จัดลำดับความสำคัญรวมทั้งการออกแบบของงานนิเทศ 3) การดำเนินตามโครงการ 4) ประเมินผลและติดตามผล และความคิดเห็นของ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาจะประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการ จำเป็น (Need Assessment) โดยสำรวจปัญหาของโรงเรียนวิเคราะห์ภารกิจของโรงเรียน เพื่อนำไปสู่ การตั้งจุดหมายของการนิเทศการศึกษา 2) ขั้นกำหนดจุดหมายของการนิเทศศึกษากำหนดโดย คำนึงถึงความต้องการจำเป็นที่วิเคราะห์ได้ 3) ขั้นวางแผนและโครงการนิเทศการศึกษา ต้องใช้วิธีการ และขั้นตอนของการวางแผนที่รัดกุม เพื่อให้ได้แผนงานและโครงการที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน 4) ขั้นปฏิบัติการนิเทศตามแผนขั้นนี้มีการจัดทำโครงการย่อยตามทางเลือกที่กำหนดไว้ในแผน แล้วปฏิบัติตามโครงการเหล่านั้น

โรงเรียนประถมศึกษาทั้งหมดได้มีการจัดประชุมครูในระยะเปิดภาคเรียนใหม่เพื่อศึกษาหาสิ่งที่เป็นปัญหาและความต้องการของครูว่าโรงเรียนมีปัญหอะไรบ้างครูแต่ละคนมีความ ต้องการอยากนิเทศเกี่ยวกับอะไรอย่างนี้เป็นต้น แต่โรงเรียนส่วนมากไม่ได้จัดเรียงปัญหาและความ ต้องการของครูไว้เป็นลำดับเพื่อใช้ในการวางแผนการนิเทศต่อไป ไม่มีคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบ ในการศึกษาหาสิ่งที่เป็นปัญหาและความต้องการของครู บุคลากรจากหลายฝ่ายมีส่วนร่วมน้อย การ นำข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดด้อย สิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งที่เป็นอุปสรรคของ โรงเรียนยังไม่กว้างพอและไม่ครอบคลุมขั้นตอนการจัดกระทำในการวิเคราะห์ข้อมูลง่ายตาย เพียง แต่ศึกษา จากผลการเรียนของนักเรียนในภาพรวมเท่านั้น (บันทึกการประชุมเมื่อเปิดภาคเรียนใหม่ ,2548) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ubben, Hughes, and Norris, 2001 กล่าวไว้ว่า การตัดสินใจ แบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบการตัดสินใจแบบกระจายอำนาจที่ให้โอกาสกับครูและผู้เกี่ยวข้อง ช่วยกันตัดสินใจเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยอาจขยายขอบเขตผู้มีส่วนร่วมไปถึงผู้ปกครองและ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนอกโรงเรียนด้วย เป็นรูปแบบการตัดสินใจบนพื้นฐานความเป็นสังคม ประชาธิปไตย (อ้างถึงใน วิโรจน์สารรัตน์, 2545)

ภายหลังเมื่อทราบสิ่งที่เป็นปัญหาและความต้องการในการนิเทศแล้วผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 35 โรงเรียนก็ได้แต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการกำหนดแผนการนิเทศเพื่อนำสิ่งที่เป็นปัญหาและความ ต้องการในการนิเทศมาจัดทำแผนการนิเทศของโรงเรียน ด้วยการประชุมครูภายในโรงเรียนอีก

ครั้งหนึ่ง ในระยะเวลาท้ายของเดือนแรกเมื่อเปิดภาคเรียนใหม่ ที่ประชุมได้ร่วมกันกำหนดรูปแบบวิธีการและผลิตเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศว่า จะนิเทศด้วยรูปแบบไหน มีกิจกรรมอะไรบ้าง จะดำเนินการนิเทศระยะเวลาใด บุคลากรที่เข้าร่วมการนิเทศมีใครบ้างเครื่องมือที่รับใช้การนิเทศมีอะไรบ้าง ตลอดถึง งบประมาณรับใช้ในการนิเทศมีเท่าไรอย่างไรเป็นต้น ถึงแม้ว่าโรงเรียนได้มีการวางแผนด้วยการประชุมครุผู้ร่วมกันก็จริงแต่ครุส่วนใหญ่แล้วขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยังไม่กล้าแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครุด้วยกัน โรงเรียนส่วนมากมีการวางแผนการนิเทศใช้เพื่อรายงานหน่วยงานต้นสังกัดเท่านั้น การกำหนดแผนมีรูปแบบเดิม โรงเรียนส่วนมากมีการวางแผนการนิเทศในรูปแบบเดิมในแต่ละปี การจัดทำแผนปฏิบัติการไม่ชัดเจนมีเฉพาะแผนปฏิบัตินรวมในงานวิชาการของโรงเรียนไม่มี แผนปฏิบัติการนิเทศเป็นแต่ละระยะ โรงเรียนส่วนมากไม่ได้จัดพิมพ์แผนเนื่องด้วยว่าโรงเรียนไม่มีเครื่องพิมพ์แต่ก็ได้ใช้ปากกาเขียนไว้เป็นข้อมูลเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการปฏิบัติงาน (บันทึกการประชุมการวางแผนการการนิเทศของโรงเรียน, 2548) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการกำหนด แนวทางการดำเนินงานหรือวิธีปฏิบัติการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่กล่าวไว้ว่า การกำหนดแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงานคือ การนำเป้าหมายที่มีลักษณะเป็นความคิดเชิงนามธรรมมาทำให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ โดยคิดโครงการหรือกิจกรรมที่จะทำให้อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ รวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จหรือตัวบ่งชี้ให้มีความชัดเจนด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543)

โรงเรียนประถมทั้งหมดได้ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนของตนเอง ก่อนจะนิเทศผู้นิเทศได้แจ้งวันเวลาให้ผู้รับการนิเทศทราบก่อนเพื่อจะได้เตรียมการร่วมกัน ครุส่วนมากได้ให้ความร่วมมือในการนิเทศและผู้นิเทศก็ให้กำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศทำให้อบรรยากาศการนิเทศเป็นแบบกันเอง โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินแผนตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ เนื่องด้วยว่ามีงานสำคัญทางราชการและกิจกรรมภายนอกที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงระยะเวลาในการนิเทศ วิธีการ รูปแบบและกิจกรรมการนิเทศไม่หลากหลายส่วนมากก็เพียงชั้นเรียนของครุผู้สอนและแนะนำเป็นรายบุคคลเท่านั้น (บันทึกการนิเทศ, คู่มือการนิเทศจริงเป็นบางครั้ง) เกี่ยวกับการปฏิบัติการนิเทศภายใน โรงเรียนผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นว่า นอกจากความรู้ความเข้าใจเจตคติในเรื่องการนิเทศ และภาวะผู้นำทางวิชาการที่ดำเนินเป็นกระบวนการตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่องแล้ว ประเด็นสำคัญที่ควรคำนึงและเอาใจใส่ก็คือ วิธีการ กิจกรรมที่ใช้ในการนิเทศต้องให้หลากหลายสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพ ความเป็นจริงและความต้องการของผู้รับการนิเทศด้วย ซึ่งสอดคล้องแนวความคิดของ ชาญชัย อาจินสามาจาร (2548) ที่กล่าวเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใต้รูปแบบการนิเทศเชิงพัฒนาไว้ว่า บทบาทของผู้นิเทศก็คือการมอบหน้าที่รับผิดชอบในการปรับปรุงการเรียนการสอนไปที่ครุให้มากขึ้น และมีการใช้แนวทางการแก้ปัญหาที่ร่วมมือกัน ผู้นิเทศตัดสินใจร่วมกับครุ การจูงใจสำหรับการปรับปรุงการเรียนการสอนมาจากผู้นิเทศและครุ ในสิ่งแวดล้อม

ดังกล่าวควรจะควบคุมการพัฒนาวิชาชีพของตนเองมากขึ้น ทั้งสัมพันธ์กับ แนวความคิดของ วัชรากล่าเรียนดี (2545) ได้เสนอแนวทางในการนิเทศภายในไว้ 4 วิธี คือ 1) การนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision) 2) การนิเทศแบบเพื่อนร่วมพัฒนาวิชาชีพ (Cooperative Professional Development) 3) การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (Self-Directed Development) 4) การนิเทศแบบควบคุมเชิงบริหาร (Administrative Monitoring) และสอดคล้องกับแนวคิดของ อัมภา บุญช่วย (2537) ได้จะเสนอกิจกรรมการนิเทศบางส่วนที่น่าสนใจคือ 1) การประชุมก่อนเปิดภาคเรียน 2) การสังเกตการสอนในชั้นเรียน 3) การจัดเอกสารหรือตำรา วิชาการให้แก่ครูผู้สอนได้ศึกษา 4) การให้คำปรึกษาหารือ 5) การสาธิตการสอน 6) การพาครูไปศึกษานอกสถานที่ 7) การสนทนา วิชาการ และตรงกับความคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) ได้กล่าวไว้ว่า การจะเลือกเทคนิควิธีใด ผู้นิเทศสามารถพิจารณาได้โดยคำนึงถึง 1) จุดหมายของ การนิเทศ 2) เวลาที่ใช้ในการนิเทศ 3) งบประมาณที่ใช้

ด้านการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน โดยรวมแล้วโรงเรียนประถมศึกษาทั้งหมด มีวิธีการประเมินการนิเทศด้วยการประชุมครูในช่วงท้ายเมื่อสำเร็จการนิเทศ เพื่อศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการนิเทศ คือ บันทึกการนิเทศในแต่ละครั้ง ผลการเรียนรู้ของนักเรียน และสังเกต การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครู การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการของนักเรียน ที่ประชุมได้อ่านผลการประเมินให้ครูทราบพร้อมให้ข้อเสนอแนะในการนำผลของการประเมินไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น และเขียนรายงานการนิเทศ ส่วนใหญ่แล้วโรงเรียนประถมไม่ได้กำหนดวิธีการขั้นตอนในการประเมินผลไว้อย่างชัดเจน ไม่มีคณะกรรมการในการประเมินเพียงแต่เป็นการสรุปและเขียนรายงานในภาพรวมของการนิเทศ (เอกสารการประชุมท้ายปีการศึกษา) เพื่อให้ทราบผลการนิเทศตรงกับความเป็นจริงในการปฏิบัติและได้ข้อมูลที่ชัดเจนน่าเชื่อถือเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขและวางแผนการนิเทศต่อไป ผู้วิจัยมีแนวความคิดว่า น่าจะมีวิธีการประเมินผลหลายวิธี คือ ประเมินจากการสังเกต การถามสัมภาษณ์ ศึกษา บทบันทึกการประชุมวิชาการ การสัมมนา การศึกษาดูงาน บันทึกการนิเทศ ที่เป็นข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ สร้างเครื่องมือในการประเมินให้สอดคล้องและดำเนินการประเมินเป็นแต่ละขั้นตอนของการนิเทศ เห็นว่าสอดคล้องกับรายงานการศึกษาวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เรื่อง การประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา :กรณีศึกษานิวซีแลนด์ (2545) ได้กล่าวรายงานไว้ว่า ในระบบการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาระดับ พื้นฐานของประเทศนิวซีแลนด์อาจารย์ใหญ่ (Principal) ในฐานะหัวหน้าสถานศึกษาจะทำหน้าที่ติดตามประเมินผลครูและเจ้าหน้าที่ ตามสัญญาการจ้างงาน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนตามหลักสูตร และธรรมเนียมของสถานศึกษา โดยมีวิธีการติดตามประเมินผลคือ 1) การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีอิสระในการติดตามประเมินผลและมีรูปแบบ

แตกต่างกัน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผล การเรียนการสอนของครู การสร้างแบบติดตาม ประเมินผล การวางแผนกำหนดเวลาในการ ประเมิน การสรุปการประเมินร่วมกันระหว่างครูและ ผู้บริหาร การทดสอบนักเรียน ซึ่งแล้วแต่ สถานศึกษาจะเลือกใช้วิธีใด 2) การรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ครูใหญ่ทำหน้าที่ รายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษาต่อกระทรวงศึกษาธิการปีละ 1 ครั้ง โดยรายงานเป็น เอกสาร คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาเดือนละ 1 ครั้ง โดยรายงานในที่ประชุม ผู้ปกครอง นักเรียนปีละ 2 ครั้ง โดยรายงานในที่ประชุมและเอกสาร

สภาพปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน

สภาพปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานสถานศึกษา อำเภอโพธารอง จังหวัดเวียงจันทน์ โดยรวม มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางทุกด้านโดยเรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำคือ ด้านการวางแผน การนิเทศ ด้านการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ ด้านการปฏิบัติการนิเทศและด้านการ ประเมินผล การนิเทศตามลำดับสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของสุวรรณ บุญทศ (2541) ได้ศึกษา ปัญหาการดำเนินการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษาศักดิ์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เมืองยโสธร จังหวัดยโสธร ได้ศึกษาระดับปัญหาการนิเทศใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการศึกษาสภาพ ปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2) ด้านการวางแผนและกำหนดทางเลือก 3) ด้านการสร้างสื่อและ เครื่องมือการนิเทศ 4) ด้านการปฏิบัติการนิเทศ 5) ด้านการประเมินผลและรายงานผล ผลการ ศึกษาพบว่า ระดับปัญหาการดำเนินการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาโดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีระดับปัญหาปานกลางทุกด้าน แต่ขัดแย้งกับผล งานการวิจัยของชำนาญ ศรีธมยา (2537) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินการนิเทศ ภายในโรงเรียนประถมศึกษาศักดิ์สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสกลนคร พบว่า ปัญหา และ อุปสรรคในการนิเทศภายในโรงเรียนมีปัญหาในระดับ “มาก” ในเรื่อง โรงเรียนขาดบุคลากรที่ เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชา เพื่อการนิเทศภายในโรงเรียน ขาดเอกสารทางวิชาการเพื่อค้นคว้า เกี่ยวกับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน

สภาพปัญหาด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการจัดห้องสมุด/มุมหนังสือของ โรงเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งมีปัญหาในระดับมาก รองลงมาคือ การจัดทำแฟ้มข้อมูลของโรงเรียนอย่างน้อย 3-5 ปีย้อนหลังซึ่งมีปัญหาในระดับปานกลาง ส่วนที่มี ระดับปัญหาต่ำสุดคือ การจัดทำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแยกเป็นรายชั้นและรายกลุ่มประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องและสัมพันธ์กับแนวความคิดของ บูรชัย ศิริมหาสาคร (2545) ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับแฟ้ม สะสมผลงาน (Portfolio) ไว้ว่า Portfolio มีข้อดี คือ 1) ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แนวใหม่ที่เน้นให้

นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง 2) เป็นเครื่องมือในการประเมินผลที่ดี เพราะเป็นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) 3) ทำให้รู้จักเก็บสะสมผลงานที่ทำไว้แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น 4) ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ วิวัฒน์ ตู้อัจฉริยะ (2543) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนมีปัญหาระดับปานกลาง ในทุกด้าน เรียงลำดับปัญหาจากมากไปหาน้อยคือปัญหาด้านการดำเนินการนิเทศปัญหาด้านนโยบายและการวางแผนการนิเทศ ปัญหาด้านการประสานงานและปัญหาด้านการประเมินผลการนิเทศ

สภาพปัญหาด้านการวางแผนของ การนิเทศภายในโรงเรียนพบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีสภาพปัญหาในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำได้แก่ การสร้างเครื่องมือหลากหลายในการนิเทศ รองลงมาคือ การสร้างเครื่องมือสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ ส่วนข้อที่มีปัญหาในระดับต่ำสุดคือโรงเรียนมีปฏิทินเกี่ยวกับกิจกรรมและเวลาการนิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของหน่วยศึกษานิเทศกรมสามัญศึกษา (2533) ได้กำหนดขั้นตอนการเตรียมการของการนิเทศไว้ คือ การเตรียมการนิเทศประกอบด้วยการศึกษาสภาพปัจจุบันของโรงเรียน วางแผนการนิเทศ โดยกำหนดกิจกรรมการนิเทศจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้องรวมทั้งการเตรียมเครื่องมือสื่อ และแผนรายงานการนิเทศ

สภาพปัญหาด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า โดยรวมมีสภาพปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีสภาพปัญหาในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานนิเทศ รองลงมาคือ การนำใช้สื่อและเครื่องมือการนิเทศหลากหลาย ส่วนข้อที่มีปัญหาในระดับต่ำสุด คือ โรงเรียนมีการบันทึกการนิเทศทุกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับ รายงานการศึกษาวิจัย วิจารย์ พานิช และ คณะ (2545) เรื่อง การประกันคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษา :กรณีศึกษานิวซีแลนด์ ได้รายงานเกี่ยวกับการประเมินผล การเรียนการสอนของครู ด้วยการสังเกตการเรียนการสอนในห้องเรียน จะดำเนินการอย่างจริงจังมีแบบสังเกต และจดบันทึกการสังเกตการสอนในห้องเรียน คุณสมบัติของนักเรียน เอกสารและสื่อประกอบ การสอน รวมทั้งพูดคุยสัมภาษณ์นักเรียน ถ้าประเด็นใดยังไม่ชัดเจนหาข้อสรุปยังไม่ได้ก็ต้องกลับไปดูใหม่ การสังเกตแต่ละห้องใช้เวลาประมาณ 20 นาที โดยจะดูให้ครอบคลุมทุกชั้นทุกวิชา แต่ไม่จำเป็นต้องครบทุกห้องเรียน

สภาพปัญหาด้านการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า โดยรวมมีสภาพปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีสภาพปัญหาในระดับปานกลางทุกข้อ

เรียงจากสูงไปหาต่ำได้แก่ การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน รองลงมาคือ การวิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากการนิเทศ ส่วนข้อที่มีปัญหาในระดับต่ำสุดคือ การสรุปผลและจัดทำรายงานการ ประเมินให้ผู้บังคับบัญชาและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก ที่สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวเกี่ยวกับการจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี ไว้ว่า เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนิน ตามแผนและมีการประเมินผลภายในเรียบร้อยแล้ว ในช่วงปลายปีการ ศึกษาจะต้องจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีเพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้ รับทราบไม่ว่าจะเป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้ปกครอง หรือชุมชน หน่วยงานต้นสังกัดและ ผู้ประเมินภายนอก เพื่อแสดงความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และพร้อมที่จะรับการประเมิน ภายนอก โดยดำเนินการตามลำดับคือ รวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมิน วิเคราะห์ และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษา และเขียนรายงาน และสอดคล้องกับหลักการของ การบริหารงานวิชาการที่ เสาวณี ตรีพุทธรัตน์และคณะ (2548) นำเสนอไว้ว่า การวัดประเมิน ผลต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ ของผู้เรียนโดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรม การเรียนการร่วมกิจกรรมและผลงานจากโครง งานหรือแฟ้มสะสมผลงาน ผู้ใช้ผลการประเมินในระดับชั้นเรียนที่สำคัญ คือ ตัวผู้เรียน ผู้สอน และพ่อแม่ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และค้นหาข้อมูล เกณฑ์ต่างๆ ที่จะทำให้สะท้อนให้เห็นภาพสัมฤทธิ์ผลของกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะทราบ ระดับความก้าวหน้า ความสำเร็จของตน ครูผู้สอนจะเข้าใจความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนแต่ละ กลุ่มสามารถให้ระดับคะแนน หรือจัดกลุ่มผู้เรียน รวมทั้งประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการ สอนของตนเองได้ ขณะที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะได้ทราบระดับความสำเร็จของผู้เรียน

สภาพความต้องการการนิเทศภายในโรงเรียน

สภาพความต้องการการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานสถานศึกษา อำเภอโพธารอง จังหวัดเวียงจันทน์ โดยรวม พบว่า มีสภาพความต้องการในระดับมาก เมื่อ พิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า มีระดับความต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากสูงไปหา ต่ำ คือ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการ และด้านการประเมินผลการนิเทศตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องและสัมพันธ์กับ แนวความคิดของน้ำทิพย์ วิภาวิน (2547) ได้กล่าวถึงแนวทางการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ใน องค์กรว่า จุดเริ่มต้นของการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ในองค์กร จะเริ่มต้นจากความเข้าใจ ระดับการใช้ ความรู้ในองค์กร คล้ายๆการทำ SWOT Analysis หรือการศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคามขององค์กร ขั้นที่สองเป็นความเข้าใจขั้นตอนของการจัดการความรู้ ขั้นที่สาม

เป็นความเข้าใจในการพัฒนาประสิทธิภาพของคนในองค์กร เพราะความรู้คนเป็นหัวใจของความ สำเร็จ และขั้นสุดท้ายเป็นการทำแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของคนในองค์กร ซึ่งจะมี การปฏิบัติตามแผนงาน และมีการประเมินผลโดยลำดับ

สภาพความต้องการด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า โดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีสภาพ ความต้องการในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากสูงไปหาคำ คือ การจัดห้องสมุด/มุมหนังสือของ โรงเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความต้องการในระดับมาก รองลงมาคือ การสำรวจและประเมินความต้องการของครู ส่วนการจัดทำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แยกเป็นรายชั้นและรายกลุ่มประสบการณ์มีความต้องการในระดับปานกลาง สอดคล้องกับหลัก การของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ มีขั้นตอน คือ 1) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ตัวบ่งชี้คุณภาพด้านต่าง ๆ เช่น ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มประสบการณ์ทุกชั้น ด้านอัตราการเข้าชั้นทุกชั้น ด้าน ภาวะสุขภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ด้านคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานชั้นต่ำที่สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด 2) สำรวจและประเมินความต้องการของครู 3) จัด ลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ 4) วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและจัดลำดับความ สำคัญของสาเหตุกำหนด ทางเลือกในการแก้

สภาพความต้องการด้าน การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า โดยรวมสภาพความ ต้องการด้านการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียนมีความต้องการในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีสภาพความต้องการในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหา คำได้แก่ การสร้างเครื่องมือหลากหลายในการนิเทศมีความต้องการในระดับมาก รองลงมาคือ การ จัดทำแผนปฏิบัติการเป็นรูปเล่ม ส่วนการจัดทำโครงการนิเทศไว้ชัดเจนมีความต้องการในระดับ ปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ การบริหารงานงบประมาณที่ ประยุทธ์ ชูสอน และคณะ (2548) ได้เสนอไว้ว่า การพิจารณาและตัดสินใจใช้ Balanced Scorecard (BSC) เป็นเครื่องมือ ในการบริหารจัดการในโรงเรียนจะต้องมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อตอบคำถาม ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ที่ กำหนดจุดหมายหลัก ของโรงเรียนเป็นอย่างไร (คิดให้ไกล-ไปให้ถึง) 2) เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ โรงเรียนต้องตอบสนองนักเรียนอย่างไร 3) โรงเรียนประสบผลสำเร็จได้ต้องบริหารงบประมาณ อย่างไร 4) เพื่อความพึงพอใจของนักเรียนด้านการเงิน วิสัยทัศน์และพันธกิจกระบวนการในโรงเรียน ต้องเป็นเลิศด้านไหน 5) เพื่อบรรลุจุดหมายหลักตามวิสัยทัศน์โรงเรียน ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้เกี่ยวข้องต้องเรียนรู้อะไร สื่อสารกันอย่างไร และทำงานเป็นทีมอย่างไร และสัมพันธ์กับผล การวิจัยของ สุทธิรักษ์ แสงนาค (2549) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนในกิ่งอำเภอแก้ว จังหวัดอุดรธานี

ได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วม ในกิจกรรมของสถานศึกษาให้ครอบคลุมงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านงานบุคคล โดยร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมประเมินผลการบริหารจัดการของสถานศึกษา

สภาพความต้องการการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า โดยรวมมีความต้องการในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีสภาพความต้องการในระดับมาก เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้มีโอกาสนิเทศกันเองมีความต้องการในระดับมาก รองลงมาคือการนำใช้สื่อและเครื่องมือการนิเทศหลากหลาย ส่วนโรงเรียนมีการบันทึกการนิเทศทุกครั้งมีความต้องการในระดับปานกลาง สภาพความต้องการดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของเข็มชาติ ไชวโหวาร (2548) ที่ทำการวิจัยเรื่องการจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต 3 : พหุกรณีศึกษา ได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน ไว้ว่า สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณในการอบรม สัมมนา การแสวงหาความรู้ของบุคลากร อันที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กรและสนับสนุนการเผยแพร่ความรู้ของบุคลากรในองค์กรให้เพียงพอและโดยสะดวกในการดำเนินงาน

สภาพความต้องการการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า โดยรวมมีความต้องการในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงพัฒนาการเรียน การสอนมีความต้องการในระดับมาก รองลงมาคือคือการสรุปผลและจัดทำรายงานการประเมินให้ผู้บังคับบัญชาและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ส่วนการกำหนดวิธีประเมินไว้อย่างชัดเจน มีความต้องการในระดับปานกลาง เหตุผลเป็นเช่นนี้เนื่องด้วยว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีความตระหนักในการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนของตนให้เป็นไปตามแนวทางและยุทธศาสตร์การศึกษา เห็นว่ามีความสัมพันธ์กับแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (2545) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการตรวจสอบประเมินผลภายในไว้คือ วางกรอบการประเมิน จัดทำ/จัดทำเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมายข้อมูล ตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพ และได้ระบุรายละเอียดของการกำหนดกรอบประเมินไว้ดังนี้ เป้าหมาย/มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ เครื่องมือแหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เกณฑ์การประเมิน ช่วงเวลาที่ประเมิน ผู้รับผิดชอบประเมิน และสอดคล้องกับหลักการของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2545) ได้กล่าวถึงหลักการของการศึกษาดนเอง เพื่อประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า 1) จัดให้มีผู้รับผิดชอบ 2) มีการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย 4) มีการเก็บรวบรวมข้อมูล 5) มีการดำเนินงานที่เป็นกระบวนการสองทาง 6) มีทรัพยากรสนับสนุน 7) มีการบูรณาการ 8) เป็นกระบวนการต่อเนื่อง และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของชาติ สະตะ (2549) ที่ทำการวิจัย เรื่องการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในเขตอำเภอ

เขาสวนกวาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 และได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในด้านการวัดและประเมินผล ไว้ว่าโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง ส่งเสริมให้ครูพัฒนาเครื่องมือวัดประเมินผลให้ได้มาตรฐาน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบประเมินผลการเรียนรู้ และหาแนวทางพัฒนาร่วมกัน

6.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษา อำเภโพนโงง จังหวัดเวียงจันทน์ ผู้วิจัยได้เสนอแนะการวิจัยไว้ 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรกเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ ประเด็นที่สองเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

เนื่องจากข้อค้นพบในการศึกษาพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษา อำเภโพนโงงมีสภาพปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนในระดับปานกลางทุกด้าน และมีสภาพความต้องการการนิเทศภายในโรงเรียนในระดับมากทุกด้าน ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

1) กระทรวงศึกษาธิการควรสนองงบประมาณ อุปกรณ์การศึกษา ดำเนินการให้เพียงพอ กับความต้องการของครูและนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การจัดห้องสมุด/มุมอ่านหนังสือของโรงเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีสภาพปัญหาและสภาพความต้องการอยู่ในระดับมาก

2) สำนักงานศึกษาอำเภโพนโงง และผู้เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการฝึกอบรม ให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในชั้นประถมเพื่อพัฒนาความรู้ทางด้านวิชาการ โดยเฉพาะการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า บุคลากรภายในโรงเรียนมีความต้องการในการพัฒนาความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

3) ผู้บริหารโรงเรียนทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการจัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า บุคลากรภายในโรงเรียนมีความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาหรือวิจัยการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนในขอบเขตที่กว้างขึ้น เพื่อจะได้นำผลการวิจัยเป็นสารสนเทศในการวางแผนการดำเนินการนิเทศต่อไป

2) ควรศึกษาผลการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียนแล้วมาเปรียบเทียบ เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละขนาดโรงเรียน

3) ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการสนองงบประมาณในการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้น